

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

**Система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти
сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 / ISO 9001:2015**

Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖЕНО

вченою радою

(пост. п. 6 від «25» березня 2021 р.)

Ректор

А. А. Мазаракі

**ПСИХОКОРЕКЦІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА
ПСИХОЛОГІЯ /
PSYCHOCORRECTION AND REHABILITATION
PSYCHOLOGY**

**ПРОГРАМА /
COURSE SUMMARY**

Київ 2021

Розповсюдження і тиражування без офіційного дозволу КНТЕУ заборонено

Автор: Сипливий А.М., канд. мед. наук, доцент, доцент кафедри психології КНТЕУ

Програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри психології 15.03.2021 р., протокол № 14

Рецензенти: Гординя Н.Д., канд. психол. наук, доцент, Заступник директора закладу післядипломної освіти Київської обласної державної адміністрації
Зазимко О.В., канд. психол. наук, доцент кафедри психології КНТЕУ

**ПСИХОКОРЕКЦІЯ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНА
ПСИХОЛОГІЯ/
PSYCHOCORRECTION AND REHABILITATION
PSYCHOLOGY**

**ПРОГРАМА/
COURSE SUMMARY**

ВСТУП

Програма дисципліни «Психокорекція та реабілітаційна психологія» призначена для студентів освітнього ступеня «бакалавр», галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки», спеціальності 053 «Психологія», спеціалізації «Практична психологія».

Програму підготовлено відповідно до Стандарту вищої освіти України із зазначеної спеціальності та відповідної освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів КНТЕУ.

Програма складається з таких розділів:

1. Мета, завдання та предмет дисципліни.
2. Передумови вивчення дисципліни як вибіркової компоненти освітньої програми.
3. Результати вивчення дисципліни.
4. Зміст дисципліни.
5. Список рекомендованих джерел.

1. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА ПРЕДМЕТ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Психокорекція та реабілітаційна психологія» є: формування у студентів уявлення про домінуючу проблематику предмету що вивчається, засвоєння ними базових, концептуальних завдань з проблемних блоків програми та ознайомлення з прикладними практичними методами розробленими в даній галузі.

Предмет – система заходів націлених на виправлення недоліків психології або поведінки особистості за допомогою спеціальних засобів психологічного впливу – методів психокорекції та реабілітації.

Завдання:

- Ознайомити студентів з роллю і значенням психологічної корекції та реабілітації для вирішення практичних проблем, навчити визначати основні області застосування набутих знань.

- Оволодіти теоретичними та практичними знаннями, основними техніками та процедурами в галузі психокорекції та реабілітації.

- Сформувані у студентів вміння та навички надання психологічної допомоги.

- Навчити проводити науково-дослідну роботу в галузях психокорекції та реабілітації.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ ЯК ВИБІРКОВОЇ КОМПОНЕНТИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Знання:

- понятійного апарату психокорекції та реабілітації як галузі психологічної науки;
- теоретичних основ психокорекційної роботи, способів, особливостей та механізмів в різні вікові періоди;
- основних напрямів в зарубіжній та вітчизняній психокорекційній практиці;
- змісту і спрямованості основних завдань психокорекції на сучасному етапі;

Вміння:

- володіти основними методами та підходами до реабілітації хворих та осіб з межовими психосоматичними (сомато-психічними) станами;
- використовувати загальний зміст соціальних та окремих галузевих теорій реабілітації і тренінгового спілкування;
- володіти основами психології лікувального процесу та методологією психовпливу на психіку і поведінку хворого;
- застосовувати основні методи корекції психіки і поведінки хворих з використанням психологічних засобів.
- проводити клінічну, психофізіологічну діагностику, аналізувати та складати програму проведення реабілітаційних засобів;
- працювати самостійно над засвоєнням методів проведення реабілітації та тренінгів із хворими психічного й соматичного характеру;
- володіти знаннями про методи і методики психокорекції;
- обирати найбільш ефективні варіанти розв'язання проблем пацієнта і впровадження в лікувальний процес кваліфікованої психотерапії та адекватної реабілітації.

3. РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Психокорекція та реабілітаційна психологія», як вибіркова компонента освітньої програми, забезпечує оволодіння студентами загальними та фаховими компетентностями і досягнення ними програмних результатів

навчання за відповідною освітньо-професійною програмою:
«Психологія» (ОС бакалавр), 2018р.

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
<i>Загальні компетентності за освітньою програмою</i>		
ЗК1	Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях професійної діяльності;	1-20
ЗК2	Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності практичного психолога;	1-20
ЗК9	Здатність працювати в команді	1-20
<i>Фахові компетентності за освітньою програмою</i>		
СК1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом	1-20
СК4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	1-20
СК5	Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій	1-20
СК10	Здатність дотримуватися норм професійної етики	1-20
<i>Програмні результати навчання за освітньою програмою</i>		
ПР9	Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання	1-20

4. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Психокорекція як сфера діяльності практичного психолога

Види психологічної допомоги: визначення, структура. Підготовка спеціаліста-психолога, його особистісні якості. Поняття конфіденційності. Позиції психолога під час надання психологічної допомоги. Умови ефективності психологічної сесії. Обов'язки психолога та його взаємодія з іншими спеціалістами. Психологічний кабінет. Психологічне здоров'я, його структура, критерії порушень. Фактори ризику порушення психологічного здоров'я. Психолого-педагогічні умови становлення психологічно здорової особистості. Психологічна корекція та її види. Вимоги до психолога який здійснює психокорекційні заходи. Загальний огляд основних напрямків сучасної психокорекційної практики.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 5

Додатковий: 1, 4

Інтернет-ресурс: 3, 4

Тема 2. Теоретичні основи психокорекції

Концепція формування особистості. Періоди онтогенезу, фізіологічний та психічний розвиток людини. Сутність психологічної корекції. Психокорекційна ситуація і мета психологічної корекції. Специфіка, цілі та значення психокорекції. Методи психологічного дослідження. Форми психокорекції. Етапи психокорекційної роботи. Алгоритм складання психокорекційних програм. Специфіка індивідуальної роботи з клієнтами в психокорекційній практиці. Психокорекція сімейних стосунків. Три основні типи стосунків в сім'ї. Поетапність сімейних стосунків. Творча активність та девіантна поведінка. Співвідношення понять «норма», «креативність», «девіація». Психологічні ускладнення розвитку особистості дитини. Специфіка оцінки та основні причини виникнення девіантної поведінки. Структура та види поведінкових відхилень.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 5

Додатковий: 1-4

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3

Тема 3. Корекційні впливи в класичному психоаналізі

Класичний психоаналіз З. Фрейда. Мета корекції в класичному психоаналізі. Позиція психолога. Вимоги й очікування від клієнта. Техніки психоаналізу. Основні положення концепції А. Адлера. Мета корекції за А. Адлером, позиція терапевта та очікування від клієнта. Техніки аналітичної індивідуальної психокорекції. Психотерапевтичний підхід К. Хорні. Аналітична психологія К. Юнга. Основні положення аналітичної психології К. Юнга. Механізми психотерапії за К. Юнгом. Психотерапевтична практика О. Ранка, Е. Фрома, Е. Нормана, С. Биркхойзер-Оері, Е. Еріксона.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 5

Додатковий: 1-4

Інтернет-ресурси: 1, 2, 4

Тема 4. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса, екзистенційна психологія та логотерапія В. Франкла

Основні поняття клієнт-центрованого підходу. Мета корекції за К. Роджерсом. Процес психологічної корекції в клієнт-центрованій терапії. Позиція психолога та вимоги й очікування від клієнта клієнт-центрованої терапії. Техніки клієнт-центрованої терапії. Мета та завдання корекції

екзистенційної теорії. Вимоги до психолога та клієнта в екзистенційній терапії. Техніки екзистенційної психокорекції. Основні філософські положення концепції В. Франкла. Основні техніки логотерапії В. Франкла. Поняття «екзистенційний вакуум». Чотири основні види страхів в екзистенційній теорії.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5

Додатковий: 1, 2

Інтернет-ресурси: 1, 3, 4

Тема 5. Когнітивно-поведінковий напрям психокорекції

Класична теорія умовних рефлексів І. Павлова; Теорія оперантного обумовлення Е. Торндайка та Б. Скінера. Мета корекції. Позиція психолога та вимоги від клієнта. Техніки поведінкової психокорекції. Методика «негативного впливу». Методика «скіл-терапії». Методики формування поведінки. Методики, засновані на принципах позитивного й негативного підкріплення. Техніки когнітивної психокорекції. Раціонально-емотивна терапія (РЕТ) А. Елліса. «АВС-схема», етапи, показання. Мета корекції в когнітивному підході А. Бека. Реальніша терапія У. Глассера. «Сім кроків» роботи з клієнтом.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5

Додатковий: 1, 4, 5

Інтернет-ресурси: 2, 3

Тема 6. Трансактний аналіз. Гештальттерапія Ф. Перлза

Основні положення концепції трансактного аналізу. Мета корекції за Е. Берном, позиція психолога, очікування від клієнта. Техніки трансактного аналізу. Основні теоретичні посилення гештальттерапії. Мета корекції, вимоги до психолога та клієнта в гештальткорекції. Техніки гештальт-корекції. Індивідуальні та групові методи корекції в трансактному аналізі. Виявлення его-станів в груповій терапії трансактним аналізом. Аналіз взаємодій та аналіз ігор трансактним аналізом. Індивідуальні та групові методи корекції в гештальт-терапії. Роль інсайту та катарсису в гештальт-терапії. Гештальт-терапія в Україні

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5

Додатковий: 4,5

Інтернет-ресурси: 1, 4

Тема 7. Сугестивна психотерапія. Арттерапія. Музико-терапія.

Бібліотерапія

Історія науки про гіпноз. Природа гіпнозу. Навіювання. Гіпносугестія. Лікувальне навіювання в гіпнозі. Позбавлення від залежностей за допомогою гіпнотерапії. Самонавіювання. Йога. Техніки медитації. Аутогенне тренування. Психологічні передумови застосування артератерії. Механізми корекційного впливу в арттерапії. Мета арттерапії. Основні напрямки в арттерапії. Результати арттерапії. Музикотерапія, дослідження, вплив. Застосування музикотерапії в дитячому віці. Психологічні умови виникнення та корекція психосоматичних захворювань. Психосоціальні фактори розвитку та корекції надлишкової ваги. Психокорекція патологічних залежностей. Танцювальна терапія як метод психокорекції. Вигадування історій як метод психокорекції. Правила застосування психогімнастики. Бібліотерапія.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 5

Додатковий: 1-4

Інтернет-ресурси: 2, 4

Тема 8. Альтернативні психокорекційні підходи. Ігротерапія

Нейролінгвістичне програмування: основна ідея та методи практичної роботи. Позитивна психотерапія: мета та основні етапи. Психосинтез: основні положення та техніки. Корекція особистих, дидактичних та риторичних проблем в раціональній психотерапії. Психотерапія орієнтована на тіло. Загальна характеристика методу ігротерапії. Показання для проведення ігротерапії. Принципи проведення ігротерапії. Основні види та форми. Ігротерапія у вітчизняній практиці. Оснащення ігрової кімнати. Вимоги до психолога-ігротерапевта. Казкотерапія. Лялькотерапія.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 2, 5

Додатковий: 1, 3

Інтернет-ресурси: 1, 2, 3.

Тема 9. Психокорекція дитячо-батьківських та сімейних стосунків

Сім'я як об'єкт психокорекційного впливу. Напрями роботи з сім'єю. Методи корекції батьківсько-сімейних стосунків. Метод систематичної сенсibilізації та десенсibilізації. Методи засновані на принципах біологічного зворотного зв'язку. Психологічна корекція в геронтологічній

практиці. Психогімнастика, її основні частини. Іммерсіні методи. Метод «холдінг». Метод Моріта. Психодрама її основні види, методика. Особливості «Жетонного» методу та імаго - методу.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4

Додатковий: 3, 5

Інтернет-ресурси: 1, 3

Тема 10. Індивідуальна та групова психокорекція

Показання для індивідуальної психокорекції. Психологічні особливості індивідуальної психокорекції. Групові форми психокорекції. Специфіка групової психокорекції. Особливості комплектації груп. Групова динаміка. Керівництво корекційною групою. Дискусія як ефективний метод активації групи. Рольова дискусія. Дискусія з прихованими ролями. Дискусія як аналіз конкретних ситуацій. Соціально-психологічний тренінг як засіб психокорекції. Групи зустрічі. Гештальтгрупи. Групи умінь. Тілесно - орієнтовані групи (методи А. Янова, Ф. Олександера). Групи комунікативних умінь. Групи особистісного росту.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4

Додатковий: 3, 5,

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 11. Теоретичні основи соціальної та психологічної реабілітації.

Сутність та зміст соціальної та психологічної реабілітації. Вікова категорія інвалідності їх психологічний аспект. Психологія соціально обмеженості інвалідів. Наукові концепції соціалізації та інвалідізації. Умови, що впливають на ефективність психокорекції та динамічної супроводжуючої реабілітації.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 4, 5

Додатковий: 2, 5

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 12. Соціальне середовище життєдіяльності інвалідів, їх психологічна сутність для проведення ефективної реабілітації.

Характеристика соціально-психологічного середовища людей з особливими потребами. Виробниче та професійне середовище як умова соціально-психологічної реабілітації інвалідів. Суть проведення оцінки ефективності

психокорекційного, психотерапевтичного впливу та реабілітаційного успіху (за клінічною шкалою Карвасарського).

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 4

Додатковий: 3, 4

Інтернет-ресурси: 1, 4

Тема 13. Етико-деонтологічні аспекти психотерапевтичної допомоги.

Основні принципи і методи підготовки щодо проведення психотерапії та реабілітації. Умови, що впливають на ефективність психотерапії та реабілітації в стаціонарі. Умови, що впливають на ефективність психокорекції та динамічної супроводжуючої реабілітації. Характеристика і сутність процедури тренінгу контролю гніву, агресії, суїцидальних настроїв. Вивчення тренінгу внутрішнього самонаставлення для імпульсивних особистостей різного віку із залежностями.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5

Додатковий: 1, 3, 4

Інтернет-ресурси: 1, 3

Тема 14. Взаємовідносини психолога та персоналу із хворим в процесі лікувального процесу, індивідуальної психотерапії та реабілітації.

Проблеми психологічної сумісності в процесі лікування, психологічних стосунках медичного персоналу та хворих різних вікових категорій. Використання методів психовпливу та психореабілітації в залежності від соматичного (фізичного) захворювання, важкості та вікової категорії. Особливості взаємодії персоналу під час реабілітаційної допомоги з потерпілими від фізичного, психологічного та сексуального насильства.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4

Додатковий: 3, 5

Інтернет-ресурси: 1, 4

Тема 15. Психологічні аспекти в педіатрії, акушерстві, гінекології та проблеми психологічної сумісності медичного персоналу, психолога в проведенні лікувально-супроводжуючої психореабілітації.

Психологія відношення «мати - дитина - психолог - медичний персонал». Проблеми психологічної сумісності медичного персоналу, психолога в проведенні лікувально-супроводжуючої психореабілітації в педіатрії, акушерстві, гінекології. Психологія вагітної жінки та методи психореабілітації психореабілітаційної адаптації в період лікувально-профілактичного супроводження. Діагностика станів після травматичних

розладів, методи медико-соціальної та психологічної реабілітації хворих з після травматичним стресовим станом (ПТСР). Психічні розлади при черепно-мозкових травмах та методи проведення реабілітаційної психоадаптації. Психологія сліпих, глухонімих, особливості в проведенні соціально-професійної реабілітації і психологічної адаптації. Способи та методи медико-соціальної адаптації та психологічної реабілітації сліпих, глухонімих хворих.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4, 5

Додатковий: 1, 3, 4

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 16. Медико-психологічні аспекти у відношеннях із онкологічними хворими, хворими на СНІД, ВІЛ-інфікованими, венеричними хворим

Психологія онкологічного хворого при виявленні захворювання, в період лікувального процесу. Способи психотерапевтичної реабілітації та методи медико-соціальної адаптації хворих на СНІД, онкологічних та хворих на венеричні захворювання.

Характеристика, методика проведення та оцінювання рейтингу людей з погляду їх стресогенного впливу на особистість. Вивчення та проведення тренінгу прогресивної релаксації. Проблеми соціалізації і збереження психічного здоров'я онкохворих дітей та їх батьків в сучасних умовах суспільства та специфіка вибору методів психокорекції і реабілітації. Особливості медико-біологічної, соціально-психологічної реабілітації девіантних дітей.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 3, 5

Додатковий: 2, 5

Інтернет-ресурси: 1, 3

Тема 17. Соціальні і психологічні аспекти інфекційних хворих та хворих із захворюванням шкіри та хворих на туберкульоз.

Психологічні та соціально-економічні особливості, які впливають на протікання хвороби у людей з інфекційними захворюваннями. Способи та методи медико-соціальної адаптації та психологічної реабілітації захворювання хворих на інфекційні хвороби, туберкульоз, шкіряні захворювання.

Загальні закономірності виникнення емоційно-стресових і неврологічних розладів та методи реабілітації з метою недопущення виникнення хронічних психічних розладів. Методологічні особливості хворих з межовими психічними розладами та методи їх психокорекції і реабілітації. Основні клінічні варіанти невротичних розладів та методи реабілітації.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 2, 4, 5

Додатковий: 1, 2, 5

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 18. Особливості проведення соціально-професійної реабілітації і психологічної адаптації у відношеннях з хворими що мають дефекти органів сенсорно-моторної системи та аномаліями розвитку (травмування)

Психологія сліпих, глухонімих. Особливості проведення соціально-професійної реабілітації і психологічної адаптації. Способи та методи медико-соціальної адаптації та психологічної реабілітації сліпих, глухонімих хворих.

Особливості сучасного виховання дітей з вадами слуху, зору, мовлення та його закономірності. Зміст та організація процесу адаптації в школі для дітей з особливими потребами. особливості адаптації середовища в Україні та за кордоном для людей з особливими потребами.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5

Додатковий: 1, 2, 5

Інтернет-ресурси: 1, 4

Тема 19. Психологічне забезпечення роботи навчальних закладів (спеціалізованих шкіл) реабілітації неповнолітніх

Особливості середовища в навчальних закладах реабілітації неповнолітніх. Проблеми соціалізації і збереження суспільства та психічного здоров'я неповнолітніх в виборі методів психокорекції і реабілітації. Можливості психологічної реабілітації кризових станів та деструктивного життєвого устрою.

Прийоми та засоби реабілітації тютюно- та алкозалежних. Причини виникнення адитивної поведінки.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 3, 5,

Додатковий: 1, 2, 5

Інтернет-ресурси: 1, 2

Тема 20. Психотерапевтична та реабілітаційно-адаптаційна допомога особам з гострою суїцидальною реакцією

Соціально-демографічні особливості суїцидальної поведінки. Психологічний контекст суїцидальної поведінки. Профілактика і корекція суїцидальних намірів. Особливості реабілітаційної допомоги підліткам, що знаходяться у стані

суїцидального розладу. Гострі суїцидальні реакції у практично здоровій людині і осіб з межовими психічними розладами та особливості при виборі методів їх психокорекції і реабілітаційної адаптації.

Методи психотерапевтичного та реабілітаційно-адаптаційного впливу при гострих суїцидальних реакціях. Особливості невідкладної допомоги при різних суїцидальних реакціях та методи проведення психотерапевтичної і реабілітаційної допомоги. Особливості формування індивідуальної програми реабілітації при психопатіях. Реабілітація хворих невротиками.

Список рекомендованих джерел:

Основний: 1, 4, 5

Додатковий: 2, 5, 6

Інтернет-ресурси: 1, 4

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основний:

1. Василюк Ф. Е. Психологія переживання: аналіз подолання критичних ситуацій / Ф.Е. Василюк./ Навч. посібник/ – Х., 2012. – 200 с.

2. *Корольчук М.С. Психологія праці в звичайних та екстремальних умовах / Навчальний посібник для студентів ВНЗ / Корольчук В.М., Миронець С.М., Тімченко О.В., та ін. - К. : Київ.нац.торг.ун-т, 2014. – 523 с. ***

3. *Корольчук М.С., Крайнюк В.М. Соціально-психологічне забезпечення діяльності в звичайних та екстремальних умовах: Навчальний посібник. – К.: Ніка - Центр, 2014. – 580 с. ***

4. *Корольчук М.С. Психофізіологія діяльності: підручник. / М.С. Корольчук. – К. : Ельга, Ніка–Центр, 2017. – 400 с. ***

5. *Основи практичної психології : підручник для студентів ВЗО / кер. кол. авт. В. Г. Панок ; Н. Чепелева, Т. Титаренко [та ін.]. – К. : Либідь, 2016. – 536 с. **

Додатковий:

1. Э.Берн Трансакционный анализ и психокоррекция. / Берн Е./уч.пособие/ - Минск, 2014.-450 с.

2. Бондаренко А. Ф., Психологічна допомога: теорія и практика. / Бондаренко А. Ф/ Посібник .- К., 2009. - 240 с.

3. Ігумнов С.А. Клінічна психотерапія дітей і підлітків: Посібник / За ред. В. Т. Кондрашенко. - Київ, 2015. – 189 с.

4. Маслоу А. Нове рубежи человеческой природы. / Маслоу А. - Минск.: Смысл, 2012.-425 с.

5. Роджерс К. Консультирование и психотерапия. Новейшие подходы в области практической работы/ Роджерс К., под ред. О. Кондрашова, Р. Кучкарова - Минск.: Апрель Прессе, 2014.-464 с.
6. Фромм Человеческая ситуация. / Фромм Э. - Минск: Смысл, 2014. - 238 с.

Інтернет-ресурси:

1. <http://chitalka.info/psy.html> - студентська електронна бібліотека "Читалка"
2. <http://visnik.knteu.kiev.ua/files/2012/04/10.pdf> - *Родинне виховання та кризові стани в юності // Вербицька Л.Ф.*
3. http://psychologis.com.ua/lichnostnye_krizisy_i_razvitie_lichnosti.htm - Енциклопедія практичної психології
4. Сайт англійського центру підтримки викладання психології для викладачів психології, що володіють англійською мовою/ <http://www.psychology.ltsn.ac.uk/>

* курсивом виділені назви видань, які знаходяться в бібліотеці КНТЕУ